

EMO 49. Dönem Enerji Daimi Komisyonu'ndan 70. Yıl Etkinliği

EMO Basın

Elektrik Mühendisleri Odası'nın 70. kuruluş yıldönümünde EMO 49. Dönem Enerji Daimî Komisyonu (EDK) tarafından 14 Aralık 2024 Cumartesi günü EMO Genel Merkezi'nde bir etkinlik düzenlendi. 70 yılda elektrik enerjisi konusunda yapılan çalışmaların masaya yatırıldığı etkinlikte, TMMOB EMO Elektrik Enerjisi Temel İlkeleri Güncelleme Çalıştayı da yapıldı.

EMO 47. Dönem Yönetim Kurulu Başkanı Bülent Pala'nın moderatörlüğünde, "70 Yılda Elektrik Enerjisi Alanındaki Çalışmalar" konulu etkinlikte Odamızın kuruluşundan bu yana ülkemiz enerji alanındaki değişimler onar yıllık kesitlerle ele alındı. 1954-1970 yılları arasında 70. Yıl Etkinlikleri Yönetmeni E. Orhan Örcü; 1970-1980 yıllarını EMO 49. Dönem EDK Başkanı ve EMO 25. Dönem YK Başkanı Bülent Damar; 1980-1990 yıllarını EMO 27, 28, 29, 30, 31, 32 ve 34. Dönemler YK Başkanı Teoman Alptürk; 1990-2000 yıllarını EMO 36 ve 37. Dönemler YK Başkanı Ali Yiğit; 2000-2010 yıllarını EMO 38, 42 ve 43. Dönemler YK Başkanı Cengiz Göltaş; 2010-2020 yıllarını EMO 44 ve 45. Dönemler YK Başkanı Hüseyin Yeşil ve 2020-2024 yıllarını EMO 48 ve 49. Dönemler YK Başkanı Mahir Ulutaş hazırladıkları sunumlarla değerlendiler. Sunumların ardından Bülent Damar'ın yönetiminde, "TMMOB EMO Elektrik Enerjisi Temel İlkeleri Güncelleme Çalıştayı" gerçekleştirildi.

Orhan Örcü, 1954-1970 yılları arasında Türkiye'deki elektrik enerjisi sektöründeki gelişmeleri ele aldığı sunumunda o dönemde Türkiye'nin elektrik enerjisi üretim kapasitesinde büyük artış yaşandığını ve kurulan elektrik santralleri ile altyapının güçlendirildiğini aktardı. Örcü, Türkiye'nin sanayileşmesi ve ekonomik kalkınması yolculuğunda Elektrik İşleri Etüd İdaresi (EİEİ), Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü (MTA), Devlet Su İşleri (DSİ), Enerji ve Tabii Kaynakları Bakanlığı (ETKB), Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) gibi kurumların katkılarıyla yerli üretim artması, İstanbul Boğazi üzerine "boğaz atlama projesi" olarak anılan ilk yüksek gerilim enerji nakil hattının inşa edilmesinin öneminden bahsetti. Türkiye Elektrik Kurumu (TEK) dönemi, beş yıllık kalkınma planları, mühendislik eğitimi, mühendis maaşları ve dönemin Oda enerji politikalarına değinen Örcü, Odanın ilk kuruluş yıllarına ilişkin ülke ve dünya gündemiyle paralel bir tablo çizdi.

Bülent Damar ise 1970-1980 yılları arasında Odamız tarafından yapılan çalışmaların önemine değindi. Bu dönemde, Türkiye'nin ekonomik krizlerinin ve politik ikliminin elektrik enerjisi sektöründe etkilediğini be-

lirtti. Damar EMO'nun 1970'lerde elektrik enerjisinin bir kamusal hizmet olarak sunulması gerektiğini savunduğunu ve sektördeki özelleştirme ve dışa bağımlılığa karşı yerli kaynakların kullanılmasını önerdiğini vurguladı. Damar, 1973 yılında düzenlenen Elektrik Enerjisi Teknik Kongresi gibi etkinliklerde EMO'nun elektrik enerjisinin üretim, iletim ve dağıtımındaki kamusal yaklaşımının nasıl öne çıktığını hatırlattı.

1980-1990 yılları arasında Türkiye'deki elektrik enerjisi sektöründeki dönüşümü anlatan Teoman Alptürk, bu dönemde elektrik üretim kapasitesinde büyük artışlar yaşandığını ve TEK eliyle merkezi elektrik sisteminin işleyişini anlattı. Askeri darbe ile tüm demokratik kitle örgütlerinin olduğu gibi meslek odalarının faaliyetlerinin de kısıtlandığını belirten Alptürk, Odamızın bu baskıcı dönemde bile toplumsal çıkar ve kamusal yarar için doğru bildiklerini söylemekten geri durmadığını aktardı.

1990'larda başlayan özelleştirme süreci ve enerji sektöründe devletin piyasalardan çekilmesinin olumsuz etkilerine dikkat çeken Ali Yiğit, özelleştirmenin başlangıçta bazı kesimler tarafında ekonomik verimlilik adına savunulmasına rağmen, kısa sürede anlaşıldığı üzere toplumsal eşitsizlikleri derinleştirdiğini belirtti. Yiğit, TEK'in 1993'te bölünerek iki ayrı şirkete dönüştürülmesiyle Türkiye Elektrik Üretim ve İletim AŞ (TEAŞ) ve Türkiye Elektrik Dağıtım AŞ (TEDAŞ) adını alan yapılar, özel sektör tarafından yönetilmeye başlandığını aktardı. Ayrıca, 1999'da yapılan anayasa değişiklikleriyle, kamu hizmetleriyle ilgili imtiyaz sözleşmelerinin uluslararası tahkim yoluyla çözülmesinin önünün açıldığından bahseden Yiğit "en temel kamu hizmetlerinin özelleştirilmesi, toplumsal refahı azaltmakta, eşitsizliği arttırmakta ve birçok kamu hizmetine erişimi zorlaştırmaktadır" dedi.

2000-2010 yılları arasında enerji alanında yaşananları değerlendiren Cengiz Göltaş, EMO'nun bu alandaki kamusal yaklaşımını aktararak bugün elektrik üretiminde dışa bağımlılığın arttığını ve bu durumun yerli ve yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımını engellediğini ifade etti. Göltaş EMO'nun 2000'li yıllarda özellikle yenilenebilir enerji kaynakları ve enerji verimliliği konularında önemli çalışmalar yaptığını dile getirdi.

Sunumunda 2010-2020 yılları arasında Odamızın ve TMMOB'nin bir anlamda enerji alanındaki fikri üretimini ve takibini sağlayan Enerji Sempozyumlarına detaylı bir bakış sunan Hüseyin Yeşil sempozyumların öne çıkan önermelerine vurgu yaptı. Küresel enerji politikalarının kısacasında ülkemiz enerji politikalarını sosyal, ekonomik ve jeopolitik açılardan ele alan sempozyumlarda her zaman kamusal bakış açısının korunduğunu ve bu yaklaşımın hala ısrarla savunulması gereken bir enerji politikası olduğunu ifade etti.

2020 sonrası elektrik enerjisi alanındaki mevcut durumu Mahir Ulutaş anlattı. Ulutaş bugün geline nokta Türkiye'de elektrik enerjisi üretim, iletim ve dağıtım süreçlerinin büyük oranda özel sektör tarafından yürütüldüğünü, fosil yakıtlara ve dışa bağımlı bir elektrik enerjisi modelimiz olduğunu vurguladı. Ulutaş elektrik enerjisi piyasasının borsa modeliyle yönetildiğini, maliyet düşüşlerinin tüketiciye yansıtılmadığını ve yüksek fiyatlandırmaların enerji yoksulluğuna sebep olduğunu belirtti.

Özel sektör elinde bulunan elektrik dağıtım şebekelelerinin yetersiz bakım ve denetimsizlik nedeniyle teknik olarak sürdürülemez olduğu, bu durumun şebeke güvenliği ve sürekliliği açısından ciddi riskler taşıdığını ifade eden Ulutaş, elektrik arzının, planlama gerektiren karmaşık bir süreç olduğunu ve serbest piyasa kurallarına teslim edilemeyeceğini savundu. Ulutaş elektrik enerjisine ulaşmanın temel bir insan hakkı olduğunun altını çizerek elektrik dağıtım şebekelerinin yeniden ve gerçekten kamulaştırılması çağrısında bulundu.

Sunumların son bulmasının ardından 20.05.2015 tarihinde onaylanarak yayınlanan TMMOB EMO Elektrik

Enerjisi Temel İlkeleri'ni güncellemeye yönelik bir çalışma gerçekleştirildi. 14 Aralık 2024 tarihinde güncellenme çalışması yürütülen Elektrik Enerjisi Temel İlkeleri'ne ilişkin ana başlıklar şöyle:

1. Elektrik enerjisi kullanımı bir insan hakkıdır. Kimse bu haktan mahrum bırakılamaz.
2. Elektrik enerjisi kolay ulaşılabilir ve erişiminde herkes eşit olmalıdır.
3. Elektrik enerjisi kullanımı yoksul kesimlere ekonomik yük oluşturmamalıdır.
4. Elektrik enerjisi güvenilir, kaliteli, sürekli ve yeterli olmalıdır.
5. Elektrik enerjisi serbest piyasa koşullarına terk edilmemelidir
6. Elektrik enerjisi kaynaktan kullanımına kadar çevreyle uyumlu, toplumsal denetime açık ve planlı olmalıdır.
7. Elektrik enerjisi üretimi kaynak çeşitliliği içerisinde, önceliği yerli, yenilenebilir kaynaklara vererek, sosyal yapı ve çevresel etkenler göz önüne alınarak yapılmalıdır.
8. Elektrik enerjisinin üretiminde dışa bağımlılığı en az seviyeye düşürecek önlemler alınmalıdır.
9. Elektrik enerjisi kaynaktan tüketimine kadar tüm aşamalarında etkin ve verimli kullanılmalı, bu konuda toplumsal bilinç oluşturulmalıdır.
10. Üretim, iletim, dağıtım ve tüketiminde yerli elektromekanik sanayi ve ar-ge çalışmaları özendirilerek geliştirilmelidir.

Bu etkinliğin sunumları da ayrıca önümüzdeki günlerde e-kitap olarak üyelerimizle ve ilgilileriyle buluşmak üzere yayına hazırlanmaktadır.

